

важливо відмітити, що провадження, де діти є потерпілими чи свідками, зазвичай не охоплюється дитячою спеціалізацією.

Отже, при підготовці поліцейських необхідно передбачити обов'язкові дисципліни щодо особливостей спілкування з малолітніми/неповнолітніми учасниками судового процесу та окремих криміналістичних методик з врахуванням сучасних потреб. Поширити «дитячу спеціалізацію» у кримінальних провадженнях на всіх дітей, які перебувають у контакті та у конфлікті із законом (не тільки на дітей-підозрюваних, але й на дітей-свідків, дітей-потерпілих).

Список бібліографічних посилань

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей. URL: <https://rm.coe.int/16804c2188> (дата звернення 15 березня 2022).

2. Інструкція з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей: Наказ МВС України від 19.12.2012 № 1176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-13#Text> (дата звернення 15 березня 2022).

3. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#n7> (дата звернення 15 березня 2022).

4. Халдорссон О., Бугаєць Т. Правовий аналіз роботи моделі «Барнахаус» в Україні. URL: https://www.nai.au.kiev.ua/images/news/img/2021/04/090421_9.pdf (дата звернення 15 березня 2022).

5. Хатія Деканоїдзе, Мадлен Хелашвілі. Системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ. Київ. 2018. 164 с.

УДК 343.9(477)

Іван Васильович КРИЦАК,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем досудового розслідування Харківського національного університету внутрішніх справ; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3530-4269>

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ МОНІТОРИНГОВИХ КРИМІНОЛОГІЧНИХ ГРУП НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Досвід створення мобільних груп на всеукраїнському рівні та необхідність його перейняття у кримінологічну галузь. Позитивним був і залишається досвід зі створення мобільних груп з моніторингу

дотримання прав людини в Україні у 2006 році. Так, К. Левченко зауважує, що у той факт, що мобільні групи з моніторингу дотримання прав людини в діяльності поліції будуть створені в Україні і почнуть утверджуватися в якості реального механізму співпраці поліції з правозахисними організаціями, тоді не вірилось, однак такий експеримент в один час став можливим і знайшов свою підтримку та розуміння з боку керівництва МВС України, а згодом їхня діяльність поширилась на всю територію України. У такий спосіб інноваційний механізм моніторингу дотримання прав людини з боку поліцейських став можливим завдяки успішному функціонуванню таких мобільних груп. Цей досвід може стати поштовхом для відновлення та вдосконалення їхньої роботи в системі МВС України і, можливо, стане відправною точкою для створення подібних груп в інших правоохоронних відомствах [1, с. 6–7].

Ініціаторами створення таких мобільних груп стали фахівці Харківського національного університету внутрішніх справ України та Харківської правозахисної групи на чолі з видатним українським соціологом В. О. Соболевим. На початку 2005 р. їхній досвід було вивчено та узагальнено, оцінено як позитивний, а розроблений механізм формування мобільних груп визнано ефективним для запровадження у всій системі МВС України. Відповідно до наказу Міністра № 536 від 8 липня 2005 р., мобільні групи були створені на базі відомчих навчальних закладів з розрахунку по одній групі на закріплену область чи залізницю згідно з розподілом. За цей процес персональну відповідальність несли ректори ВНЗ МВС. Наказом передбачалося включити до складу мобільних груп фахівців з числа працівників постійного складу, які мають досвід практичної та наукової роботи у сфері дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина, захисту їхніх законних інтересів, а також залучення до роботи кожної групи по два представники громадських організацій правозахисної спрямованості, зареєстрованих у встановленому порядку. Очолювали групи помічники Міністра, які є його представниками в територіальних органах. Розпочалася практична робота мобільних груп. Перші виїзди були здійснені у 2005 р. За результатами моніторингу та аналізу виявлених порушень готувалися звіти, а також науково-обґрунтовані методичні рекомендації для поліцейських органів і підрозділів з питань недопущення порушень законності та конституційних прав і свобод людини та громадянина в їх діяльності. Водночас, як будь-який новий і нетрадиційний крок, мобільні групи зіштовхнулися з низкою проблем у своїй діяльності, зокрема з питаннями організаційного плану (особливо, коли за вищим навчальним закладом закріплено декілька областей), методичного, фінансового,

кадрового тощо. Так, складно було організувати роботу в тих областях, де відсутні ВНЗ МВС України [1, с. 7–8].

Як зауважив професор В. О. Соболев, ідея створення мобільних груп з моніторингу дотримання конституційних прав та свобод громадян є досить новою не тільки для нашої держави, а й унікальною на всьому пострадянському просторі [1, с. 12]. Вона потребує свого впровадження в умовах криміногенності багатьох регіонів, заради вироблення сприятливої кримінологічної політики попередження та боротьби зі злочинністю, спільного виконання завдань з боку наукових підрозділів, поліцейських-практиків і соціальної спільноти у напрямку подолання існуючих проблем та факторів злочинності.

Регіоналістська наука сьогодні маловідома для більшості, хоча її спектр досліджень є набагато привабливішим, аніж можна собі уявити. Переважно йдеться про практичну складову на місцях, в областях, адміністративно-територіальних центрах, про конкретику виявлення культурних, ментальних особливостей того чи іншого регіону заради боротьби з негативними явищами, що породжують злочинність. Застосування передових методик спеціально створеними мобільними кримінологічними групами у скорому часі може набути широкого розголосу за умови застосування ними інноваційних передових методик боротьби зі злочинністю на регіональному та загальнодержавному рівні, у разі позитивних відгуків та рекомендацій. Так склалося, що сучасна кримінологія потребує свого практичного застосування, використовуючи різноманітні методики з найрізноманітніших галузей і сфер діяльності. Тому нами пропонується створення відповідних моніторингових мобільних груп із числа найбільш досвідчених кримінологів з метою виявлення ситуації на місцях та вироблення адекватних заходів впливу на стан і рівень злочинності. Сьогодні виникає гостра необхідність пошуку якісно нових підходів і шляхів боротьби зі злочинністю, адже це друга війна на внутрішньому, невидимому фронті.

Проводячи предметні дослідження у тій чи іншій галузі та надаючи професійні рекомендації щодо вирішення практичних завдань протидії злочинності, ми тим самим зближаємо теорію з практикою. Однак для такої взаємодії вимагається відповідна безпосередня близькість спілкування з криміногенним елементом у місцях позбавлення волі з метою вироблення якісних методик відповідної боротьби та взаємодії. Усвідомлення ученими-кримінологами практичної значущості своєї науки може відбутись безпосередньо виконуючи конкретні нагальні завдання та експерименти, інтерв'ю на регіональному рівні тощо. Вказана необхідність її реалізації на практиці зумовлює глибинне переосмислення кримінологічної науки у напрямку

формування її предмету на практико-наукових, а не теоретичних засадах. Це об'єктивно сприятиме глибинному переосмисленню духовно-сутнісних основ кримінології, об'єктивно формуватиме нову дослідницьку галузь з виявлення духовно-практичних сторін кримінології крізь призму накопиченого теоретичного матеріалу та практичного досвіду, що суттєво допоможе в успішному вирішенні поставлених завдань, новаторському вдосконаленні теоретико-методологічної бази кримінології, що можливе за умови застосування міждисциплінарного підходу у кримінологічній науці з використанням передових досягнень найрізноманітніших наукових галузей, що й являє собою умовне уявлення регіоналістської кримінології, об'єктом вивчення якої є соціальне середовище, з урахуванням першооснови – виявлення духовно-сутнісних властивостей причин, що породжують злочинність, на регіональному, загальнодержавному та світовому рівні.

У результаті проведеного дослідження нами сформульовано такі наукові положення:

Поширення злочинності у суспільному середовищі. Злочинність розмиває основи суспільства, підриває авторитет особистості, шкодить соціальному благополуччю та позначається на загальній атмосфері соціуму. Різноманітні грані і сторони її функціонування обумовлюють щоразу нові аспекти дослідження вказаного феномену як з позицій наукового, так і практичного осмислення. Злочинність – багатогранна, вона поширюється великими темпами, тож слід активними методами протидіяти їй, виробляти нові шляхи боротьби з нею. Це завдання покладене насамперед на кримінологію як науку про злочинність, а також на величезну кількість кримінологічних напрямів, наприклад, політичну кримінологію чи кримінологію (метафізичне виявлення суспільного зла). Як бачимо, поприще для дослідження у вказаних напрямках безмежне.

Управління процесами злочинності на регіональному рівні. На основі опрацювання величезного масиву наукового матеріалу та узагальнення практичного досвіду і напрацювань можливе максимально правильне прийняття відповідного управлінського рішення, що, власне, й зумовлює якісне управління процесами злочинності. Цілеспрямований вплив на такі процеси з боку всіх державних органів передбачає тісну взаємодію, розуміння спільних завдань і досягнення поставлених управлінських цілей. Пріоритетом роботи державних органів має стати протидія негативним явищам і процесам, що включає в себе передусім ідеологічну та духовно-ціннісну складову, і, як наслідок, боротьбу зі злочинністю на основі пропагування високих духовно-ціннісних ідеалів. Тому в даному випадку попередження негативних явищ і процесів у суспільстві передбачає недопущення (викорінення) злочинності.

Необхідність формування стратегічної політики з найрізноманітніших напрямів захисту транскордонного співробітництва. Управління злочинністю на місцевому (регіональному) рівні, її попередження – це комплекс завдань, що утворюють цілісну систему її присікання, що поширюється на відповідний предметно-об'єктний рівень із розумінням загальносвітових, державних і регіональних особливостей, соціальних станів, з виробленням відповідних форм і заходів попередження конкретних осіб, з метою істотного зниження рівня злочинності. Тут йдеться також і про розроблення цілісних програм протидії злочинності, вироблення відповідних планів, створення кримінологічних мобільних груп з моніторингу стану злочинності в регіоні та прийняття стратегічних управлінських рішень. Із використанням всього методологічного інструментарію, у тісній взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства, окремими фізичними та юридичними особами, як це відбувається сьогодні у високорозвинених країнах завдяки ефективній діяльності громадських формувань, можна очікувати на позитивний результат. На процеси зменшення злочинності, недопущення втягнення у злочинну діяльність нових осіб, вчинення ними злочинів і розширення криміналізації суспільства впливає багато факторів. І саме кримінологія повинна стати основою для передових, новітніх досліджень, особливо що стосується вироблення нових теорій, концепцій, відповідної ідеологічної пропаганди і боротьби зі злочинністю.

Науково-обґрунтований управлінський підхід та його реалізація на практиці. Сучасні кризові явища в Україні та світі є серйозним чинником руйнування особистісного начала кожної людини. Адже коли руйнується людина – піддається руйнації все навколо. У цих процесах важливу роль покликана відігравати наука. Так, провідні країни світу пріоритетом свого прогресивного розвитку, як це не дивно, визначили науку. Видатні особистості, державно-політичні діячі здатні повести за собою велику кількість людей правильним шляхом, формуючи високі ідеали особистісного начала. Водночас авторитарність чиновницького апарату, відсутність відповідного досвіду в управлінського керівництва, ієрархії професійного зростання і просування на посадах є, безумовно, перешкодою для організації ефективної протидії злочинності, а отже, серйозною загрозою всьому суспільству.

Особливості злочинності в умовах нинішнього дня. Зі здобуттям Україною незалежності злочинність у нашій державі набула особливо великих масштабів, нині вона носить зовсім інший – прихований, «білокомірцевий» – характер, особливо що стосується корупційної складової. Попри всю чисельність антикорупційних органів, Україна продовжує залишатись однією з найкорумпованіших країн

світу. Нинішнє суспільство вирізняється глобальною свободою, ідеологічним плюралізмом, який поступово переростає у вседозволеність публічної риторики. У такому хаосі важко розібратись, відрізнити правду від істини, що особливо згубно позначається на молоді, яка вже завтра стає майбутнім поколінням нової формації. Такі процеси не могли не позначитися на загальному стані злочинності. Сьогодні означені окреслені тенденції лише зростають, еволюціонують, поширюються на особливо вразливі категорії людей і місця. Тож задля вироблення ефективної боротьби вимагається розроблення якісних, стратегічно продуманих правових конструкцій, адже злочинність у нинішніх умовах є злагодженою, конструктивною, організованою, озброєною, в тому числі й інформаційними технологіями, пронизана корумпованою складовою. Вона набула форм транскордонно-глобального поширення, є «розумною», використовуючи досягнення кращих умів людства, часто створюючи вірусні технології, здатні підірвати цілі транскорпорації, критичну інфраструктуру життєво важливих об'єктів. Таким чином, правоохоронні структури мають йти в ногу з часом і оперативно використовувати досягнення науки, техніки для реалізації поставлених правоохоронних цілей. Постійний моніторинг найрізноманітніших світових досягнень здатний вивести боротьбу зі злочинністю на передові рубежі.

Список бібліографічних посилань

1. Мобільні групи з моніторингу забезпечення прав і свобод людини та громадянина в діяльності органів внутрішніх справ: практичний посібник. ХІСД, 2006. 360 с.

УДК 342.6

Катерина Олегівна КРУТ,

*кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцейстики факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3027-4198>*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Одним із видів діяльності Національної поліції України є надання публічно-сервісних послуг (адміністративних поліцейських послуг), з метою реалізації законних прав та обов'язків громадян та юридичних осіб. Зміст та перелік адміністративних послуг з розвитком суспільних